

Seminarium 5 – samtalsledare Stefan Bengtsson (generalsekreterare
Gymnastikförbundet)

Ideella föreningar, aktiebolag eller hybrider?

Förändrade ekonomiska förutsättningar och det ideella arbetets betydelse för svenska idrottsföreningar 1960-2009

Helén Strömberg

Helén Strömberg är lektor och forskare i ekonomisk historia vid Umeå universitet. Hennes forskning har främst varit inriktad på organisatorisk och institutionell förändring i Sverige från sextioalet och framåt och utifrån detta perspektiv har hon bland annat studerat den offentliga sektorn, kvinnligt företagande och även delar av transportsektorn.

I det nuvarande projektet studerar hon hur de ekonomiska villkoren förändrats för svensk idrott ifrån sextioalet och fram till idag. Hennes forskning omfattar också att undersöka vilken roll det "ideella samhället" har haft i den här förändringsprocessen men också på vilket sätt det "ideella samhället" har påverkats av den utveckling som idrottsrörelsen genomgått. Ett tecken på att idrotten fått förändrade ekonomiska villkor är det ökade marknadsinslaget i idrottsrörelsen – t.ex. bolagiseringar av lagidrott, vilket gör att delar av rörelsen nu står inför ett brytningsskede.

Svensk idrott är viktig för att förstå en stor del av den svenska folkrörelsen. Idrotten har flera funktioner, den är viktig för människors hälsa men den har också en viktig medborgarfostrande betydelse. Denna betydelse har alltid funnits oavsett om det har handlat om individuell idrott eller lagidrott - idrotten har alltid stått för och betonat förmågan att kunna samarbeta och följa regler.

För idrotten har det ideella samhället varit helt avgörande och basen är gratis och ideellt arbete. Ju närmare modern tid vi kommer ju mer har också idrottens villkor förändrats, vilket bland annat visas genom att bolagiseringen av framförallt lagidrotter ökar. Strömberg menar att idrottsrörelsen idag står inför en brytpunkt mellan den så kallade frivillig rörelsen/det ideella och den bolagiserade/marknadsrörelsen. Ett tecken på att något har förändrats är de svårigheter som vissa föreningar har för att få föräldrar att ställa upp och engagera sig som ledare och i styrelser. Samtidigt vet forskningen lite om hur engagemanget ser ut idag för idrotten eller hur det förändrats och påverkats över tid.

Men främst menar Helén att vi idag vet väldigt litet om vilka effekter marknadifieringen av idrottsrörelsen får och att det saknas grundläggande forskning för vilka effekter detta i förlängningen kan få. Vi kan dock anta att dessa effekter kommer att slå olika exempelvis mellan stads- eller landsbygd, inom kvinno- eller mansdominerade idrotter eller mellan lag- och individuella idrotter. Strömberg tror att det behövs bättre kunskap om idrottens ekonomiska historia om vi vill förstå vilka drivkrafter det varit som lett idrottsrörelsen i den riktning den hamnat i fram till idag. Den kunskapen kan vara till hjälp för att förstå idrottens förändrade ekonomiska villkor men det kan också ge oss en grund för att förstå dagens och framtidens situation bättre. I förlängningen handlar det om att förstå hur det ideella engagemanget och idrottens ekonomiska förutsättningar samverkar och hur idrotten skall kunna konkurrera om människors tid och engagemang i den förändringsprocess som nu sker.

Helén Strömberg har en bakgrund inom idrottsrörelsen med flera olika engagemang, bland annat som styrelseledamot i flera olika föreningar. Som förälder har också föräldraengagemanget i stora delar funnits kopplat till idrottsrörelsen.